

R3.3 Kwintet-commentaar op het *Schakeldocument*
(werd door het VONKC-bestuur niet bij de informatieve bijeenkomst van 8 september betrokken)

commentaar op het *Schakeldocument* van het SAC-Kuo/KVDO
(een eerste termijn-reactie; ten behoeve van de VONKC-discussie op 8 september 2016)

Frits Arnold, Gerrit Dinsbach, Jos Hoogerhoud, Yvonne Leenen, Maarten Tamsma
(*het kwintet van Amersfoort*)

28 augustus 2016

Bij de aanbieding van dit stuk aan de participanten van de VONKC-bijeenkomst op 8 september 2016

Het *Schakeldocument* van het SAC-Kuo ●¹ is de leden van VONKC op 20 augustus via de Nieuwsbrief aangeboden in het kader van een informatieve bijeenkomst over de Masterkwestie op 8 september. Aansluitend wordt er een extra ALV gehouden over dit punt. Deze vergadering is een gevolg van een conflict tussen de ALV en het bestuur over deze kwestie tijdens de ALV van 9 mei.

Het VONKC-bestuur heeft toen meegedeeld dat het besluit over de Bachelor-Master (BaMa)-kwestie mede afhankelijk is (geworden) van een besluit van het SAC-kuo. De tekst van dat besluit kon op 9 mei echter niet overlegd worden. Dus waarover het SAC iets ging besluiten en hoe zich dat zou verhouden tot een standpunt van VONKC was onduidelijk.

Bijna twee maanden later kwam de tekst, via het KVDO ●², alsnog: het *Schakeldocument*. Na de ALV is door ondergetekenden kenbaar gemaakt dat op dit *Schakeldocument* een visie van het VONKC-bestuur verwacht werd. Te vaak in het verleden vermeed het bestuur in de BaMa-kwestie het inhoudelijk debat en volstond met conclusies als 'we zijn het er niet mee eens'. Het interview met voorzitter Ruud van der Meer in het januari-nummer van *Kunstzone* (blz.44 e.v.) is eigenlijk de enige recente openbare stellingname van bestuurszijde.

Wij stelden het bestuur voor 'gelijk over te steken' met onze visies op het *Schakeldocument* en boden aan direct daarna nog te reageren op de bestuurs-visie. Een tweede-termijn dus. Maar de visie van het bestuur kwam niet.

'Het kwintet' biedt daarom nu de VONKC-leden onze eerste reactie op het *Schakeldocument* toch maar aan, zodat bij de komende discussie in ieder geval ook een oppositioneel geluid aanwezig is. De verwachting is dat de inbreng van het bestuur en genodigde deskundigen vooral zal worden ingekleurd door betrokkenheid met de kraamkamer van het *Schakeldocument*.

Wij willen voorkomen dat op 8 september de leden overladen worden met informatie over de complexiteit van de BaMa-problematiek zonder aan de fundamentele discussie toe te komen.

Het bestuur heeft het dus helaas inhoudelijk laten afweten.

●¹ Sectoraal Adviescollege Kunstonderwijs van de Vereniging Hogescholen

●² Kunstvak Docenten Overleg, een overlegorgaan van studieleders en directieleden van kunstvakdocentenopleidingen

Ons tweede-termijn-commentaar zal in de vorm van de discussie op 8 september moeten plaatsvinden.

Wij hebben de opengevallen ruimte, aan het eind van deze tekst, nu gebruikt voor gerichte vragen aan bestuur en aanwezigen op 8 september

tekstverwijzingen in de vorm van pagina en regelnummers: 'p 12/r 14'

1. preambule

Voor iedereen die is ingevoerd in het voortraject van de zgn. "BaMa-kwestie" (vanaf de geboorte van het fenomeen van de *Volledig Bevoegde Bachelor** (VBB) in 2004) zal het duidelijk zijn dat het aangeboden *Schakeldocument* op een aantal cruciale punten onvolledig is. Het wekt daardoor helaas de indruk selectief om te gaan met de historische gegevens en laat de fouten en vergissingen in de procedures van het KVDO en de HBO-raad (VH) ●³ ongenoemd.

Het hart van het voorliggende dispuut met de vertegenwoordigers van de beroepsgroep beeldend (NVTO en later VONKC) wordt slechts voetsnootgewijs aangeroerd, terwijl daarin al de essentiële kritiek is geformuleerd op een voortzetting van een volledig bevoegde bachelor (VBB): voor de bovenbouw havo/vwo (VHO) ●⁴ is een exclusief kwalificerende Master nodig om voldoende kwaliteit te waarborgen. Zoals dat ook geldt voor de andere schoolvakken.

Andere belangen dan deze noodzakelijke kwaliteitsborging hebben echter de opleiders in het HBO ertoe gezet onafwendbaar op voortzetting van de VBB te koersen. De devaluerende gevolgen hiervan voor het eerstegraads gebied worden in het *Schakeldocument* slechts kort aangestipt (p. 8/p.19) en bovendien ondergeschikt gemaakt aan de wens voor een VBB 2.0. Het lijkt erop dat de buitenschoolse werkgelegenheid voor de uitvoerende kunstdocenten, de lucratieve inkomsten van aanvullende Mastercursussen (zonder civiel effect) en (vermoedelijk) de weerzin tegen het herschrijven van studiegidsteksten waar vele duizenden mensen in zijn gaan zitten, zwaarder hebben gewogen dan de kwaliteit van het onderwijs in het VHO.

* formeel 'ongedeeld en ongegradeerd'

2. dialoog met het werkveld

Schaamteloos wordt op p. 3 de noodzaak van die dialoog onderschreven, terwijl het KVDO (en VH) in het zevenjarig voortraject weinig anders gedaan hebben dan de (herhaaldelijk uitgesproken) mening van het werkveld negeren. Er werd pas serieus actie ondernomen op het moment dat VONKC (als vertegenwoordiger van de beroepsgroep) zich (toen nog wel) principieel verzette tegen een VBB. 'We willen wel praten *hoe* er een Master maar niet *óf* er een Master moet komen' (de oude NVTO-erfenis, de 'gouden troef'). VONKC werd echter vooral als 'lastig' ervaren. (zie o.a. de brief dd. 26 maart 2013 van VONKC-voorzitter Wim Majoor aan minister Bussemaker.)

Het *Schakeldocument* 'vergeet' bovendien melding te maken van de heftige schermutselingen rond de Master-problematiek met juist dat werkveld.

Dat negeren blijkt bijvoorbeeld schrijnend uit de (onjuiste) constatering: 'De

³ Later omgedoopt in *Vereniging Hogescholen*

⁴ Voorbereidend Hoger Onderwijs

opleidingscompetenties zijn in 2013 positief beoordeeld door een representatieve vertegenwoordiging van het werkveld' (p. 5/r. 27) De waarheid wordt hier wel erg veel geweld aangedaan en het toenmalige bezwaar van de enige prominente vertegenwoordiger van de beroepsgroep (VONKC) is helaas in het *Schakeldocument* met een voetnoot weggemoffeld.

3. het wc-eend-effect

De HBO-vertegenwoordigers hebben destijds zonder bestuurlijke afspraak met het beroepenveld eenzijdig de VBB erdoor gedrukt. Nooit gevalideerd door het werkveld, dus eigenlijk illegaal. Met droge ogen verwijst het *Schakeldocument* naar 'bestuurlijke afspraken' (p. 8/r. 40), zonder te melden dat dit een eigen HBO-raad-besluit was (2004) op voordracht van het SAC-Kuo. Kern van dit punt: de situatie is nu eenmaal zo als hij is, omdat wij zelf in 2004 hebben besloten dat het zo moet zijn. Zo worden de Schakeldocumentlezers in de luren gelegd: 'Wij van de VBB adviseren de VBB'. (Zoals vele jaren geleden het aardige Tv-spotje van WC-eend) ●⁵

Wie er meer van wil weten consulteert bijvoorbeeld de briefwisseling tussen toenmalig KVDO-voorzitter Jeroen Chabot en de HBO-Raad (Erwin van Braam, 5 april 2004)

4. beroepsprofiel / opleidingsprofiel (competentieset/kennisbasis) (p3, p5 e.v.)

De afgelopen jaren is alles behalve de 'Koninklijke weg' bewandeld (p. 3/r. 18). Van een dialoog met het werkveld is zeven jaar nauwelijks sprake geweest (p. 3/r. 4). Voor de relevant gevonden kennisbasis is gebruik gemaakt van het *tweedegraads* HBO-model. Wie mocht denken dat een discussie over *eerstegraads* optie voor het VHO (buiten de uitzonderlijke en devaluerende VBB-variant voor de kunstvakken) mogelijk was, komt bedrogen uit. Nergens in het *Schakeldocument* blijkt dat dat ooit serieus is overwogen.

De tweedegraads kennisbases van 2013 (en hun vertaalslag naar de competentiesets) worden gebruikt als legitimering voor de kunstvakdocentenopleidingen. Een clusterfenomeen met merkwaardige kantjes: De kennisbasis voor *beeldende kunst en vormgeving* toont 70 pagina's, *muziek* 39, *dans* en *theater* elk 17. Van die 17 pagina's gaat een groot deel ook nog over het buitenschoolse gebied; nauwelijks iets over het VHO.

Hoezo gezamenlijke belangen voor een eerstegraads Master?

De manoeuvreerruimte voor de buitenschoolse belangen van de podiumkunsten en hun kans om zonder 'lastige' theorie eerstegraads vaklessen te kunnen geven krijgt prioriteit boven de noodzakelijke Masterkwaliteit in het VHO.

Signalen van schoolleiders over de Master kunstvakken zijn ook weggemoffeld. De problematiek van de bovenbouw wordt op p. 8 regel 36 e.v. en p. 19 (eerste regels) even aangestipt en verder slechts 'herkend'.

Dat is alles.

5. Citroenen proeven

Erwin van Meerkerk, een integer en deskundig onderzoeker, kreeg de opdracht om een onderzoek te doen naar de wenselijkheid van een Master voor het eerstegraads gebied. Het onderzoek werd intern binnen het KVDO niet erg serieus genomen. Dat bleek o.a. uit het verzoek aan het werkveld om in maart 2013 alvast te valideren terwijl van Meerkerk pas in juni met zijn conclusies zou komen.

Hij werd bovendien het bos in gestuurd met een lijst van 27 vragen aan het werkveld (zie p.

●⁵ deskundig ogende labjas-dragers toonden de uitkomsten van een onderzoek inzake de kwaliteit van wc-reiniger *WC-eend*. De tekst: "wij van WC-eend adviseren WC eend"

24/p. 25 van 'Citroenen proeven') waarin het woord 'eerstegraads' niet eens voorkwam! Een gênante opdracht van de VH voor de interne Bühne waar verder niks mee gedaan is. Maar nu wel ineens wèl getuige à charge om de keuze voor de VBB 2.0 te ondersteunen?!

Van Meerkerk/Frankenhuys hadden maar twee schoolleiders kunnen strikken voor het onderzoek en dat leek zelfs het KVDO wat dunnetjes voor een valide representatie van de scholen-vertegenwoordiging in het tripartite overleg. Vandaar alsnog die regionale bijeenkomsten. Wonderlijk overigens dat niet gewoon de sectorraden zijn gevraagd een mening te geven.

Ditzelfde onderzoek wordt nu dus in het *Schakeldocument* gebruikt om aan te tonen dat een stap naar een exclusief voor het eerstegraadsgebied kwalificerende Master toch wel erg ingewikkeld zou zijn (voetnoot p. 6). Een verder niet gemotiveerde constatering: 'Een wijziging van de bevoegdheidsregeling lijkt op grond van dit onderzoek overigens verstandig noch realistisch'. Een cruciale stellingname zonder onderbouwing. Het zwakste onderdeel van *Citroenen proeven* ●⁶

We kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat het SAC/KVDO de lezers van het *Schakeldocument* hier ongepast eenzijdige informatie geeft. De deskundige lezer, die de geschiedenis van nabij wèl heeft meegemaakt, weet dat hierdoor de argeloze lezer gemanipuleerd dreigt te worden.

6. 'de volgende generatie Bachelor profielen'

... is de kapstok waar het *Schakeldocument* aan wordt opgehangen. Aan de optie van een exclusief voor het eerstegraads gebied kwalificerende Master is pro forma procedureel even gesnuffeld. Voorstanders daarvan (en dat zijn er velen) zijn echter genegeerd. Ook hier geldt weer dat de HBO-vertegenwoordiging eenzijdig de dienst heeft uitgemaakt voor wat nodig is voor het VHO-werkveld.

In de gezondheidszorg zou het ondenkbaar zijn dat een college van ziekenhuisdirecteuren de opleidingscompetenties van internisten vaststelt. De deemoedige houding van VONKC ten opzichte van HBO-Bobo's is hiermee afdoende getekend.

7. onderzoek competentie

Waar alle andere schoolvakken vinden dat de onderzoekcompetenties van de VHO-docent op Masterniveau moeten zijn, probeert het *Schakeldocument* aan te tonen dat bij de kunsten de HBO-Bachelor-variant volstaat: namelijk binnen de kaders van de 'startbekwame' eerstegraads VBB'er.

8. startbekwaam / vakbekwaam

Om de kreupele VBB-constructie te legitimeren is een tweetrapsraket bedacht: Van 'startbekwaam' naar 'vakbekwaam'. Bij alle andere schoolvakken vallen die termen samen: in de bovenbouw en is alleen een Master vakbekwaam. Waarom is dat voor de kunstvakken afgeschaft? Waarom zouden we dat willen voortzetten, terwijl het vo aantoonbaar tekorten in kwaliteit laat zien. Meer dan bij de andere vakken zijn er grote discrepanties tussen SE en CE. De oorzaak daarvan ligt volgens betrokken docenten aan tekorten in de opleiding voor het CE-deel. De VBB houdt dit in stand en zal het in de toekomst kunnen verergeren. Dit is een risico voor de kwaliteit van het kunstonderwijs in het vo, voor de slaagkans van de betreffende leerlingen en daarmee voor het behoud van de kunstvakken in vo en (zijdelings) het aansluitend kunstvakonderwijs.

⁶ zie Maarten Tamsma; "commentaar op citroenen proeven" / oktober 2013. *BaMa-dossier* op de website maatentamsma.nl. Deze tekst werd door de redactie van *Kunstzone* geweigerd.

De huidige Master Kunsteducatie lijkt ons meer een verkapt nascholingsprogramma in plaats van een fundament voor goed kunstonderwijs.
'Het KVDO pleit voor aanscherping in kwaliteit gedurende de loopbaan van een docent' (Molendijk in *Kunstzone* 16-01 p. 45) Zo wordt met een kunstgreep de VBB in de lucht gehouden door de Master Kunsteducatie de nascholing te laten verzorgen voor wat de VBB niet bij machte is gebleken te kunnen bieden aan goede voorbereiding op de bovenbouw van het vo. 'Wel bevoegd, niet bekwaam' constateerde het adviesdocument aan de minister van Smets en Hover al ('*Ars longa, scola brevis*', augustus 2005).

Dat er een circuit van nascholing is dat er voor zorgt dat de veroverde bekwaamheid wordt onderhouden is logisch. Ook het onderwijs moet aan dat fenomeen wennen: de registratie is in aantocht (2017). Dat opleidingen daarnaast voor de liefhebbers aanvullende Master-) cursussen verzorgen is nuttig en wenselijk, maar mag niet aangewend worden als compensatie voor het tekort van (het devaluerende effect van) de VBB. Het civiele effect van de VBB levert een uitzonderlijke negatieve status voor de kunstvakken. Het *Schakeldocument* doet geen moeite dit uit te leggen. Of beter, dit recht te trekken.

Helaas heeft de voorzitter van de eigen beroepsvereniging VONKC zich dit scheve jargon ook eigen gemaakt en de VBB daarmee gelegitimeerd. (zie *Kunstzone* 2016-01 p. 46)

Ter vergelijking: we zijn blij dat een beginnende huisarts meteen **vak**bekwaam is en niet eerst en paar jaar alleen **start**bekwaam.

9. de VBB' er: een alleskunner?

Je kunt binnen een vierjarige (HBO-)Bachelor van alles regelen (bij de andere schoolvakken levert dat dan een tweedegraads bevoegdheid op), maar niet óók de kwalificaties die nodig zijn voor het VHO. Het *Schakeldocument* maakt een opzichtig omtrekkende beweging om dit fenomeen.

De VBB'er wordt neergezet als een alleskunner. De onbevangen lezer vermoedt dat dit een pleidooi is voor een vijf of zesjarige studie. Nee, het KVDO pleit voor een keuzemenu van specialisaties binnen de vierjarige HBO-Bachelor. Consequent zou dan zijn dat een alumnus die bijvoorbeeld geen significante bekwaamheid in het eerstegraads gebied heeft opgebouwd daarvoor dan ook niet bevoegd is. En ten koste van wat gaat dat dan? 240 EC blijft 240 EC. Dus wat heeft de alumnus in ruil daarvoor *niet* gedaan?

Ronduit misleidend is de optie dat de alumnus voldragen artistieke kwalificaties meekrijgt. 'vakinhoudelijk zijn de kunstvakdocenten op het hoogste niveau opgeleid.' (p.16/r.38) Wie de studiegidsen van de opleidingen bestudeert komt tot nauwelijks meer dan 50% (=120 EC). Daarin maak je geen 'kunstvakdocent van het hoogste niveau'.

In de oorspronkelijke opzet van de (in 2004 gevalideerde) Master Kunsteducatie, was één-derde ruimte voor vakverdieping. Nodig voor een hoger artistiek niveau. De andere derden waren voor interdisciplinariteit en theorie (CKC2). Nu moet dat dus allemaal in die propvolle vierjarige VBB-opleiding.

KVDO voorzitter Leo Molendijk verzucht in *Kunstzone* 16-01 (p. 45): 'Waar andere opleidingen studenten in vijf of zes jaar opleiden moeten de kunstvakdocentenopleidingen hun studenten in slechts vier jaar tijd opleiden tot bachelors die ook op masterniveau kunnen lesgeven en functioneren...'

Wie is verantwoordelijk voor dit *moeten*? Dat zijn toch keuzes waarvoor het KVDO/SAC verantwoordelijkheid heeft genomen door te kiezen voor de VBB. Ze willen dit zelf! !. Geen extra studietijd in een eerstegraads Master.

Opnieuw: dit druist volgens ons in tegen het belang en de kwaliteit van de kunstvakken en het kunstonderwijs.

10. de eerstegraads status van de VBB binnen het HBO

Het KVDO/SAC vindt dat het VHO-werkveld de VBB'er als eerstegrader moet accepteren. Hoe anders is het bij het eigen optreden als (HBO)werkgever. Ook eerstegraads gebied. Daar is de VBB'er ineens een gewone Bachelor met bijbehorende tweedegraads salariering. (schaal 10).⁷

Het maakt een weinig geloofwaardige indruk dat het KVDO/SAC de vierjarige HBO Bachelors als eerstegraders adequaat toegerust acht voor het VHO-veld, maar daar voor de eigen opleidingen (ook eerstegraads gebied) niet de consequenties uit trekt. Dubieus.

11. Schakeldocument

Wat moet er precies geschakeld worden? De VBB met de Master Kunsteducatie?

Een exclusief kwalificerende Master voor het eerstegraadsgebied naast een Bachelor voor het tweedegraadsgebied is onontbeerlijk voor een kwaliteitswaarborg van de kunstvakken. Dat heeft VONKC (en eerder de NVTO) als vertegenwoordiger van de beroepsgroep meermaals betoogd.

Daarnaast kunnen er andere kunsteducatieve Masters wenselijk zijn om aan te sluiten bij de 'zich continu ontwikkelende beroepspraktijk' (p. 3).

Dus: wat valt er eigenlijk te schakelen?

12. links naar aanvullende stukken

Het siert de opstellers dat tekstverwijzingen naar zijlijnstukken (o.a. beroepsprofielen van het LKCA) met links toegankelijk zijn gemaakt.

Het zou de transparantie echter ten goede zijn gekomen als ook verslagen van de veldconsultaties, de sessies met de schoolleiders, het pregnante bezwaar van VONKC tegen de agenda van de bijeenkomst van 7 maart 2013 en de conclusies van de bijeenkomst van 20 juni 2014 (brief van 18 november 2014) toegankelijk gemaakt zouden zijn.

Lezers hadden dan zelf hun conclusies kunnen trekken over de wijze waarop het KVDO/SAC het proces gestuurd hebben.

De Bachelor-valideringskaravaan van de opleidingen trok gewoon door: het *wc-eend-effect* (zie 4 hierboven).

commentaar in tweede termijn, na de ontvangst van de VONKC-reactie op het Schakeldocument t.b.v. de bijeenkomst van 8 september 2016

Wegens het ontbreken van een reactie van of namens het bestuur op het *Schakeldocument* valt er op dit moment nog weinig in tweede termijn te reageren.

We gebruiken deze ruimte om concluderende vragen te stellen aan de aanwezige leden 8 september en het bestuur:

⁷ In uitzonderlijke individuele gevallen, met hulp van de juridische dienst van VONKC en adviezen van oud-inspecteur Jan Dijkstra en studieleider Tamsma zijn vier jaar geleden twee in *vijf* jaar opgeleide eerstegraders beeldend toegelaten tot de kaste van master-waardigen en dus schaal 12. Alleen die *vijfjarige* opleiding was het motief de masterwaardigheid te honoreren.

Hier ligt misschien nog een rechtspositioneel klusje voor de **vakbond** VONKC?

procedureel:

1. Conform de door ons ingediende motie van afkeuring (9 mei 2016)

Wij roepen het VONKC- bestuur op krachtig op korte termijn stelling te nemen voor een exclusief voor het eerstegraadsgebied kwalificerende master Kunstvakken en tegen een voortzetting van de VBB. Uitstel van weer drie jaar is niet acceptabel. De stem en de eisen van het werkveld moeten worden gehoord. Het belang en de kwaliteit van de kunstvakken in het VHO staat op het spel. Een afkalving van de positie van de kunstvakken is de enige echte werkelijkheid die doorgaat. Dan maar een minder vriendelijke overlegcultuur met de opleidingen. Die zijn faciliterend, niet leidend.

De motie van afkeuring van 9 mei dient dus alsnog uitgevoerd worden.

2. Is het bestuur van mening dat er in de weergave van *het Amersfoorts kwintet* van de gang van zaken tussen 2006 en 2016 pertinente onjuistheden zitten en zou het bestuur dan een paar (drie, vier?) van de belangrijkste onjuistheden kunnen noemen?

inhoudelijk:

3. Is het bestuur van mening dat het in het belang van de **leerlingen** in de bovenbouw van havo en vwo is, dat zij onderwijs krijgen van docenten BK&V die over hetzelfde (master-competentieniveau beschikken als docenten voor alle andere vakken?

4. Is het bestuur van mening dat **docenten** BK&V in de bovenbouw van havo en vwo over hetzelfde (master-)competentieniveau beschikken als docenten voor alle andere vakken in het eerstegraadsdomein?

5. Is het bestuur van mening dat het in het belang van de beeldende vakken is, dat aan docenten BK&V in het eerstegraadsgebied een masterniveau verplicht wordt gesteld en dat ze daarmee aan dezelfde niveau-eisen/competentieset moeten voldoen als alle docenten voor alle andere vakken in het eerstegraadsgebied?

6. Is het bestuur van mening dat het daarom ongewenst is, dat docenten BK&V met een bacheloropleiding ook in de toekomst bevoegd moeten kunnen zijn voor het eerstegraadsgebied? (Uiteraard met overgangsrecht voor de huidige bevoegden)

7. Wordt het niet tijd dat het bestuur een duidelijke visie en strategie ontwikkelt ten aanzien van de opleidingseisen voor de beeldende vakken die aansluiting zoekt bij de ministeriële eisen ten aanzien van een verplichte master voor docenten, zeker in het eerstegraadsgebied en maatregelen neemt om een en ander mogelijk te maken?

(Het Kwintet van Amersfoort)

Frits Arnold
Gerrit Dinsbach
Jos Hoogerhoud
Yvonne Leenen
Maarten Tamsma